

IV. Nemzetes Kajaly Clara || Szívemnek s'Hitvefemnek || iram Szeretettel ||¹

1. Isten minden részét az Uy Elztendőnek
Tegye Szerencseffé kedves Szemelyednek.
Szerencsémre áldgyon 's' engedgye kedvemnek
Hogy véle közlese legyén Szerelmednek
2. Kívánom viraszon többekre' nagy friffen
Egy más Szerelmében élheffünk kedveffen
Eletünk örömmel mindenkor telheffen
Csoportos' nagy áldást Isten ránk terjeffen.
3. Igaz Szerelmemet tőled nem tagadom
Kívánt Szemelyednek magamot megh adom
Szerelmedet hozzám énis tapasztalom
Folyását éltednek azért rám valalom.
4. Az Orfzágon kívül edgy utra indulok
Isten jóvóltából onnan megh fordalok
Tőled azért Szívem most Szívbul bucsuzok
Tiéd leszek Edes holtig 's' tied vagyok.

V. Az én Edes Szívemnek || Nemzetes Kajaly Clara || Kedves Hitvesemnek iram || Szeretettel.²

1. Sok veszedelmek közt az igaz forgottam
Szemelyed latását gyakran Sohajtottam,
De jo Iftenemben a' miképpen bíztam
Hazámban boldogul viszontag jutottam.
2. Köszöntlek azért Szíveffen Edesfem
Hogy kötelességem ezzel le tehessem
Adgya Isten Színed vigan Szemlelheffem
Vidam Közöntesed örömmel veheffem.

Közli: GORZÓ GELLÉRT.

PETRŐCZY KATA SZIDÓNIA VERSEI.³

(Második közlemény.)

X.

Más. Haloti Notára kit szoktak trambitálni.

1. Oh én bóldogtalan ó keserves sorsom [24. l.]
Kinek holtig búba léssen maradásom
Mint tenger habjain olyan én forgásom
Szerencse kerekén no sok változásom.

¹ Levél alakban Tokajból, 1704. jan. 9-én. Elől: »Edes Szívem! — a végén: »Andriskat közöntöm, hogy az Levél írást Sürgeffe'« (T. i. Klára öcscsét kéri, biztassa néjét az írásra.) »Ráday Pál de mp.«

² Levél dátum nélkül. Elől: »Edes Szívem! || Ajanlom igaz Szívemet«, végül: »Az ki vagyok igaz Hitvesed RR. mp.«

³ Első közleményünkben a következő jegyzetek kimaradtak: A 202. lap 3. számú vsz. 3. sorához: *Csak mind* (*Kik csak* helyett), Toldynál: *Kik mind*. — A 203. lap 2. sz. vsz. 6. sorához: *kinujaj* (*kisujja* helyett); a 3. vsz. első sorához: *minden* (*mijnden* helyett); ugyane vsz. 5. sorához: *Mint hogy* (*SMint hogy* helyett). — A 205. l. 10. vsz. 5. sorához: Thaly igazításával: *üdvességnek utlyán*. — A 206. l. 10. sz. vsz. 3. sora így igazítandó: *Foszvény markod kit jót böven merget agyon*. Toldynál: Szegény markod kis jót böven ...

2. Mert jai Titiuskint, rágattatik szívem
 [20. 1.] Változó szerentsém miat bágyad lelkem
 Földhöz veretetet már minden jó kedvem
 Mert az porba hever virágzó életem.
3. Naprul napra az bü nevekedik rajtam
 Véletlen esetem mért jai ezt nem vártam
 Boldogulás heljet im mire jutottam
 Gonosz szerentsének tárgyul adatattam.¹
4. Mostaha kezei ime mely sulyosok
 Czélyokká töttenek az sok változások
 Áradnak bánatim mint bő viz folyások
 Mint Tengerbe czöp viz en fajdalmom oly sok.
5. Oh mérges nyilyai ³ jai mint sebesítnek
 Oh sok változási végre megemésztenek
 Vége életemnek mert jai csak ök léznek
 Erömet fogyatván maid az sirban tesznek.

[2-ik v. 2—4. sorát, 3-ból az 1. 3. 4. sort, a 4-ikből az 1. 2. 4. sort
 kiadta Thaly, *Tan.* 182. lap.]

[Toldy jegyzete: Hézag. — Thaly m.: Itt egy levél ki van szakadva.]

XI.*

- a) Azért, hogy szívembe igaz hűségembe [25. 1.]
 Gáncsot nem lelt hálája
- b) Ne büntesse Isten hiti szerint kérem
 De csak megismértesse
 Véle ³ hogy mie volt s hozzá mely igaz volt
 Szivem 's megemlegesse.
- [21. 1.] Vétkei siratván könyveket hullatván
 Istenét megkövesse
- c) Csak Istenre bízom kibe hóltig bizom
 Már minden bánatimot
 Neve az vers főbe az kihez mindenbe
 Hű voltom s ezzel szómat
 Végezvén óhajtom 's szivessen várom
 Bóldog kimulásomat.**

[A b) vsz. 1—4 sorát és a c) vszakot kiadta Thaly, *Tan.* 184. 1.]

XII.

Más. Fakagy meg bár szemem hullókönyv: Notájára.

- 1 Oh kedves violám hogy kezgyem el szómat ⁴
 Hozzád én édesem méltó panaszimat
 Miképen terjesszem elődbe kinomat
 Hogy meg ne bánctalak 's ércsed fájdalmitat

* Ez a vers csonka. Eleje hiányzik.

** Thaly a páratlan számú sorokat itt is két részre osztja s a második rész első szavát nagy betűvel kezdi. A végére e sorokat jegyezte oda tintával: »A versfők vége: NCZ nyilván Pekry Lőrincz, a költőné férje; kár, hogy a becses vers kiszakadt.« Ugyane lap felső szélére kék czeruzával ezeket írta: »Tán készakarva tépte ki maga Pekry, vagy valamelyik leánya, neje, illetőleg anyja holta után.«

¹ adattam — ² Ő mérges nyilai — ³ Vele — ⁴ számát; Toldy igazításával: szómat?

2. Benned csak egyedől nyugodot meg szívem [26. 1.]
 Nálad nélkül soha nem volt semmi kedvem
 Hogy változtál így meg mért gyűlölsz így engem
 Mért¹ nem jut eszedbe az én nagy hűségem.
3. Miólta szívemet tudod néked attam
 Az igaz hűségbe soha nem hibáztam
 Csak gondolattal is, 's ellened nem jártam
 De mégis meguntál jai mire jutottam.
- [22. 1.] 4. Nem félsz-e Istentől sokszori hitedért
 Meljet hogy meg szegtél mások szerelméjért²
 Bizonyos hogy utálsz most egy személyeért
 Hítvesed halálát óhajtod kedvéjért.
5. Micsoda okokból méltób szerelmedre
 Kincse vagy személyye hatod-é³ szivedre
 Nemzete 's erkölce kötelez-e, erre
 Hogy így én⁴ személyem jutott gyűlölségre.
6. Semmibe különnek nem tartom magamnál
 Sőt az én hűségem bötsösebb⁵ aranynál
 Meljet tudom nem lelsz édes szívem annál
 Mert bizony kedvesebb más ottan náladnál.
7. Tudom hogy éretted 's az te szerelmedért
 Meg nem veti bizony nem cserili másért
 *
 Hid el ha nem szóllok is szívembe leszen [27. 1.]
 Az igaz ítült én bíróul teszem.
8. Valljon mért haragut az havazás közbe
 Gondolod nem tudom hogy akor szívedbe
 Szomorú hír jutot mikor egy szegletbe
 Csókoltad mit mondál nintsen mentség ebbe⁶
9. Mert immár saidítván hogy hozzá hajlottál
 Mindenkor vigyáztam akár holot voltál
 Tudtam bizony tudtam akár mit mondottál...
 Nehezen szenvedtem hogy úgy meg utáltál.
- [23. 1.] 10. Egyet sem szólottam csak sok sóhaitással
 Fogyattam életem titkos könyvhullással
 Nem akartam őtet megbántani azzal
 Mert úgy tetszet hogy volt hozzám barátságál.
11. Az szégyen is engem tartóztatott hid el
 Mert⁷ voltam te hozzád édessem hűséggel
 Hogy nem kellek immár hű szeretetemmel
 E volt a⁸ hálája megfizettél ezzel.
12. Minden szavaimat én édes Violám
 Visza magyarázod nem is nézhez reám
 Ok nélkül gyűlölsz így egyetlen egy Rosám
 Méltó-e miatta hogy haragugyal rám.
13. Mikor panaszképen mondottad előttem [28. 1.]
 Hogy neheztel reád nem tudod mért; véltem
 Ott halok meg mingjárt de még is eltúrtem
 Mért nyomod a lábát csak nem azt feleltem.
14. Az kályhás kemence eleget halhatot
 Ot mulattál véle 's tartottál tanácsot
 Gondoltad én látván czalod ez bolondot
 Vajki gyakran sok szód az lelkemig hatot.

* Ide a másoló e jegyzetet írta: »Itt egy levél ki van szakítva.«
 A Toldy-féle másolat készítője ezt nem jelzi.

¹ Mért — ² sérelméjért — ³ hatott-e — ⁴ így — ⁵ köcsösebb —
⁶ mentségbe — ⁷ Mért — ⁸ volt-e.

15. Oh ki lehet válljon ilyen boldogtalan
Mint én oly megvetet igen gyámoltalan.
Várom halálomot reám mind untalan
Mint hogy már szót attál ő is várja talám.
- [24. l.] 16. Itillje meg minden az én kinaimat
Nem orvosolhatni az én fajdalmimat
Könyvezve óhajtom ily meg unásimat
Holtomig siratom megvetet vóltomat.
17. Elég nagy gyötrellem az szomorú szívnek
Álhatatlanságát ha szenvedí egynek
Hát hogy bírhatnám el terhét e kettőnek
Ki számlálhatná meg sebeit szívemnek.
18. De talám ő mégis igaz lészen hozzám
Nem hiszi el szódat meg nem hajol talám
Mert egy kemény szavát egyszer hozzád hallám [29. l.]
Jó barátságomért nem ás vermet alám.
19. Talán nem úgy mint te előttem jádzottál
És hogy nem gyanakszom azért gondolkottál
De töb volt tréfánál az czók 's az mit sugtál
Azért vigyáztam rád olykor mit mondottál.
20. Hol szíved hol lelked volt hallottom¹ neve
Igirted hittel is hogy vagy igaz hive
Ha meghalok holtom után ha lesz kedve
Óvé lész és várod halálom ne késne.
21. Csak magamba tartom hóltig gyötrelmimet
Versekkel enyhítem keserűségemet
Kinek terjeszthetném elejbe sebemet
Nints csak sírván nézem írot verseimet.
- [25. l.] 22. De méltán Istentől félhetnél édessem
Mert esküvéseidet megszegted sok ízben
Biszony megtekinti még az én inségem
Mert előtte² nyilván van az én hűségem.
23. Nem is panaszódom ezeket senkinek
Csak néki egyedül mert tudom mindennek.
Ő legjobb orvosa úgy én bus szívemnek
Lesz oltalmazója elhagyot igyemnek.
24. Ő lesz hálálója hú szeretetemnek [30. l.]
Noha okom 's módóm lött volna de ennek
Kötele nem szakat el és hűségemnek
Ő lesz fizetője 's paiza éltemnek.
25. Nem ezt érdemlettem volna tőled szívem
Ha büntül nem féltél azért semmiképen
Ne vótt volna erre akár csak a szégyen...
Kínom enyhítője már az Isten légyen.

[Kiadta Thaly, *Tan.* 184—187. l.]

XIII.

Vers.

Igaz Isten ne hagy, tűrésre erőt agy
Nyujczad segedelmedet
Enyhécz szívem kinyat gyógyicsad fájdalmát
Ne vond meg kegyelmedet.
Ved hozzád lelkeket szánd meg gyötrelmimet
Hadd álgyom sz. nevedet.

[Kiadta Thaly, *Tan.* 187. l.]

¹ halotom — ² előttem.

XIV.

[26. 1.] Más. Nótája. Áldot vagy Miheccke.

1. Oh én boldogtalan jai mire jutottam
Sok könnyhullatásim miát elbágyattam
Számlálván sok búmot épen ellankattam
Az szomoruságnak rabul adatattam.¹
2. Nem szárad meg szemem a könnyhullatástul [31. 1.]
Szívem bennem elholt a sok sohajtástúl
Eröm el szakadot a fohászokodástul
Már bucsumot vettem minden vigaságtul.
3. Ki miat bús szívem dobog és bennem vér
Mint halálra váltba megváltozott az vér
Sok kínaim miat meg indul az sok ér
Végzetetlen sok gond én bús szívemhez fér.
4. Sok felé fordítom szomorú elmémet
Hogy vigasztalhatnám elbágyat szívemet
Tálálnék oly irat meljel sebeimet
Kötözném enjhetvén az én gyötrelmimet.
5. Vetem szemeimet kerti virágokra
Tavaszaal zöldellő árnyékos ágakra
Szép folyó vizekre csorgó patakokra
De az is nem használ minden fordul búra.²
6. Ez világi pompát könyves szemmel nézem
Tündöklő szép voltát noha én szemlélem,
[27. 1.] De semmi örömem nintsen abba nékem
Semmi vigasztalást nem lelhet bús szívem.
7. Ha kezembe veszem szokot musikámot
Reménlem enyhítem azzal az én búmot,
És vigasztalásomra kezdvén notámot [32. 1.]
Indítya a heljet könnyhullatásimot.
8. Az miből másoknak lehet vigassága,
Abbul nő szívemnek nagy szomorúsága
Sohonnon nem lehet annak orvossága,
Mert már el burítot az bánat soksága.
9. Oh jai mely keserves szomorú szívemnek
Hogj nintsen szánója keserves igyemnek
Kiki vígan élvén az maga kedvének
Kedvez, szaporítván kinját sebeimnek.
10. Ha száznak is néha kevesé barátim
Hamar elfeiteitik hogy az én kinnjaim
Meg nem csendesülnek ki miát fájdalmim
Inkáb nevedeknek 's áradnak könyveim.
11. Szokatlant megszokni iai mi³ nehéz nékem
Óránkint gyötrődik e miát bús lelkem
Sem éjjel sem nappal nintsen könyvségem
Sőt kegyetlenkedvén nőtön nő inségem.
12. Oh vajha az Isten meg halgatná szómot
Ne késnék de hozná el boldog órámot,
[28. 1.] Bizzony vígan várom én kimulásomot,
Mert tudom elveszem tőle örök jómot.

[A 4. 5. 6. 7. 8. vszakait kiadta Thaly, *Tan.* 188. 1.]¹ adattam — ² búmra — ³ ki.

XV.

Más. Ugyanazon Notája.

[33. 1.]

1. Én sok sohatásim valljon mikor szüntök,
Szívemnek fájdalmi mért nem csendesültök
Boldogtalan idők hogy nem könyörültök
Rajtam 's bánatimnak mért hogy így örültök.
2. Az sok fohászzkodás fonjasztya szívemet
Könyvezve kinlódván szomorú életemet
Siratom és gyötröm óránként lelkemet
Mert már elveztettem jó remétségemet.
3. Sem éjjel sem nappal nintsen könyvebségem
Jai szegény fejemnek im mint nő inségem
Mert ujultan ujul reméntelenségem
És nem leszen tudom itten segétségem.
4. Fájdalommal érzem hogy ujul óránként
Az reméntelenség 's bus szívem újtab kint
Érez mert fájdalma növekedik ¹ megint
S követ mint az Arnjék szokta a szép napfint
5. Szomorú szívemet bánat folyheiből
Ki menti meg valljon az ő kötelébül
Nem vehet pihenést keserűségébül
[29. 1.] Jai nem szabadulhat ez bú tömliczébül
6. Leszen-e még haszna sok sohatásimnak, [34. 1.]
Avagy megszanója könyhullatásimnak
Lelek e még irat szörnyű fájdalmimnak.
Lesz e jó vége valaha sok búmnak.
7. Ez bánat homállja valljon el oszlik-e
Szívemet epeztő sok keserűsége
Remétség szikrája valljon bennem él-e
És homályba burult napom fel virrad-e.
8. De már semmiképen néntsen remétségem
Jó napokat ² érvén hogy keserűségem
Immáron megszűnyyék valaha 's inségem
Mulljék el s lehessen kedves csendeségem.
9. Jai ³ immáron nékem kit az sok szilvész ér
Jai szegény fejemnek kihez sok bú gond fér
Rebbegő bús nyelvem semmit szólni nem mér
Hogy szomorú szívem már örömet nem ér.
10. Hanem ha az nagy Úr reám tekint meg szán
Világi kínomat ott fen orvosolván
Felviszi lelkemet Mennybe vigasztalván
Hiszem hogy el nem hagy mert jó Istenem van.

[Az utolsó vsz. két első sorát kiadta Thaly, *Tan.* 188. l., az előző vershez illesztve.]

XVI.

Vers. Vers.

- [30. 1.] Álhatatlanságba állandó szerentse [35. 1.]
Keseredet szívek rettentő bilincze
Kinek elmulandó java 's minden kincze
Mint vizi buborik ⁴ akár ki tőkincze.

¹ *nevekedik* — ² *napokat.* — ³ *Fáj* — ⁴ *buborékja.*

XVII.

Más. Melljet szerzet midőn maga közel való vire miát szenvedet
elviselhetetlen súlyos keresztet.

1. Véreből származot Jai halálos mérgem
Vérem miát ujul oránkint Inségem,
Vérem oka hogy fogy az én egészségem
Mert miátta megunt¹ ki volt reménségem.
2. Átkozot orába fogant fitalanság
Szomorúságomra születet gonosság
Vérével fertezést kívánó ocsmányság
Vére veszedelmén tomboló gyilkosság.
3. Oka kinaimnak sőt halálomnak is
Miátta nőt rajtam ez fájdalmas kilis
Oránkint mérget nyel szomorú lelkem is
Mert sérti szívemet ez öldöklő tövis.
4. Bizony megkönyvezne ki sebeit látna
Méltó gyötrelmimet mint én úgy tudhatna
Tenger gondolatimot által láthatná [36. 1.]
Sok sohajtásimot ha megszámlálhatná.
5. Reménten éltem kétségel határos
- [31. 1.] Mind költöm mind fektemnek ez * már siralmas
Mirigyeg * sebektől szívem oly fájdalmas
Meggyogyulhatatlan nyavaljám halálos.
6. Akár ülök járok kinyaim nem szűnnek
Akár mit mivelljek azok nem kimilnek
Bánatim tüzei szívembe nem hülnek
Szüntelen ostromló gondolatim nőnek.
7. Szív vesztő mirigyim oránkint ujulnak
Sok siralmas okok ujab lángot fúnak
Szomorú szívemre szépen * földig nyomnak
Öröm sem reménség bennem nem ujulnak.
8. Nints már orvossága sebesült szívemnek
Mert nints csendessége haború elmémnek
Nints vigasztalója szomorú éltemnek
Csak az halál vethet véget gyötrelmemnek.

[Első versszakát kiadta Thaly, *Tan.* 189. 1.]

XVIII.

Más. Notája : Sokan szólnak most.*

1. Bágyadt szívem csendesegeyel 's enyhiced budat
És türessel orvosolljad te fájdalmidat
Mert lám senki meg nem szánja sok kinaidat [37. 1.]
Jai nincz az ki elfordicsa te banatidat.
2. Valljon könyvez é valaki könyhullásidon
Kinek esik meg az szíve sok siralmidon
Szánakodik é valaki sohaitásidon
- [32. 1.] Hogy meg szánván segítséget te néked agyon

* Így kezdődő verset találunk a Vit. Én. II. 130. és 135. lapjain, tov.
Vásárhelyi dalosk. 25. 1. Komáromi énekeskönyv. EPhK. 1899: 211.

¹ ment unt (Toldy is kijavította megüntra) — * fektem nekem —
* Mirigy és — * s épen.

3. Nintsen senki oly barátod ki vigasztalljon
Avagy az te kereztedbe szívessen szánnjon
És megszárván álhatatosson meg maragyon
Az szánakodásba 's néked tanaczozt agyon.
4. Kiki maga kedvén járván csak azt ohajtya
És az maga szive sebit kiki jaigattya
Noha szörnyű sebeidet minden jól láttya
Ha szán is de azokat nem orvosolhattya.
5. Mért gyötröd tehát magadot túrjed békivel
Az mivel te kéntelen vagy ved fel jó szível
Mert nem orvosolhatni ezt czupán csak ezzel
Bizzad az Istenre budat te sebeiddel.
6. Békességes türés vaj ki jó és hasznos ir
Bút elűző seb gyógyító minden jóval bír
Boldog a kinek szivibe ez a vendég fér
Mert a vállán lévő terhel az nagy könnyen bír.
7. Nem csak magadot emészted engem is rontasz [38. 1.]
Sok nyughatatlansággoddal engem fogyasztasz
Mind éjjel és nappal íme miként fárasztasz
Sok zokogássiddal épen már elbágyasztasz.
8. Keresnék elég módot vigasztalásodra
Ha lelhetnék czendessegét valaha jómra
De heába nem czendesesülz és siralmomra
[33. 1.] Fordul minden szép mulatság és ujjab búra.¹
9. Nem vigasztalna meg az Orfeus lantya is
A szép Nimfák fris nótája nem kellő az is
Szép virágok és zöld ágak közt ha sétálz is²
Nem vidámulsz de sohajtasz könyvezve még is.
10. Bús embernél legkedveseb az szép zöld erdő
Az sem adhat vigasztalást az is nem kellő
Folyó vizek szép források nyári szép szellő
Minden világi sok szépség budat nevelő.
11. Sokszor szakasztod álmodat dobogásodál
Nem lelek semmi nyugovást³ busulásoddal
Neveled én nyavalyámot sohajtásiddal
Látom holtig emésztődöl ily szörnyű búval.
12. Valljon ez túrhetetlenség lesz-e orvosod
Eképpen csak emésztődven ujjul fájdalmod.
Bánatidat jai neveled és nem orvoslod [39. 1.]
Írigyidnek örömökre léssen bánatod.
13. Fedezd azért amint lehet te fajdalmidat
Ne vigagyanak írigyid 's te siralmidat
Ne nevéssék meg tapsolván sok kinaidot
De boszúságokra vigagy titkold el budat.
14. Vajki sokszor méreg fekszik a jó méz alatt
Sokszor az jó étkebe van keserű falat
Szomorú gyászt is gyakran fed be az szép skárlát
[34. 1.] Nem árt a búba mutatni vidám áll orczáat.
15. Mézet tettes ha mérget nyelsz semmit ne busulj
Isten légyen reménséged 's az által ujulj
O megsegét és el nem hagy csak hozzá forduly
Bánatidat bízd ő reá ne fély sőt örüly
16. Mert más senki e világon nem vigasztalhat
Sebedet sem gyógyithatya ő orvosolhat
Ne busuly hát bizzál benne mert ő megáldhat
Örömmel 's ez zápor után jó üdőt adhat.

¹ búmra — ² sétál is — ³ nyugovást.

17. Feleits el hát szívem búdat ő benne remély
 Az sok ostromló szelektől semmit is ne fély
 Csak őtet híven szolgáljad és csak neki ély
 Vigasztalást segítséget csak ő tele kéry
18. Az' mikor néki tetszik megsegét tégedet [40. 1.]
 Noha még elsőbe várja meg térésedet
 Hidgyed eljön mért¹ meg szánnya sok kerezted,²
 Térj hozzája 's benne veszed reménségedet.

[Az 1. 2-ik vsz. 1—3 sorát, a 3-ik vsz. 1. sorát, 10—15. 17. vszakait kiadta Thaly, *Tan.* 190. 1.]

XIX.

Vers.

1. Oh ki kirkedhetnék jó szerentséjével
 Annak álhatatos kedveskedésével
 Hogy ha mosolyog is gazdagit kinczivel
 Kevis idő mulva tetézi méreggel.
2. Oh ki boldog ember kinek nints szívébe
 Gyogyulhatatlan seb 's csendes elméjébe
 Nem fél és nem retteg jó szerentséjébe
 S változástúl nem tart vígad életébe.
- [35. 1.] 3. Oh ki boldog ember ki nem adós másnak
 Ura 's nem szolgálja az ő javainak
 'S nemis tékozolja Isten áldásinak
 Jó példa adója az ő szomszédinak.

[A 2-ik vszakát kiadta Thaly, *Tan.* 191. 1.]

XX.

Más. Notája: Az musak szállási avagy ahoz hasonló.*

1. Jai szívem gyötrelmi sebeim fájdalmi
 Valljon de mikor szúntök
 Sűrő könyvhullasim gyakor sóhajtásim [41. 1.]
 Naponkint im mint nőnek.
 Bánatim sebembe el bágjat szívembe
 Ujab nyilakkal lönek.
2. Látom hogy már soha nem vidul mert moha
 Mint rut köd bús szívemet
 Szomorúságimnak méltó siralmimnak
 Elburítá elmémet
 Fölyhöt szaporítok sohatásimmal oh
 Fogyatom életemet.
- [36. 1.] 3. Szánnjatok kősziklák erdők kies puszták
 Bánkogyatok én rajtam
 Szánnjatok meg kérlek mert jai buba élek
 És im mire jutottam.
 Mezők szép virági vizek fris folyási³
 Könyvezetek én rajtam.
4. Erdei sok vadak repülő madarak
 Sok jai szómot halljátok.
 Te is csendes Echó hallod hogy gyakron oh
 Jön ki számon 's tугyátok.
 Okát bánatimnak gyakor panaszimnak
 Miért⁴ hogy meg nem szántok.

* Lásd *Rimainál*, 1704-iki kiadás 246. lap.

¹ *mert* — ² *keresztiedet* — ³ *forrási* — ⁴ *Mért*.

5. Oh könyörületlen kemény és kegyetlen
Tigrisek és sárkányok
Méltó siralmimon szörnyű fájdalmimon [42. 1.]
Néktek is oroszlányok
Essék meg szívetek áragyon könyvetek
Mérges Vipera kígyók
6. Tengernek habjai Czet és más halai
Ércsétek ¹ meg jai szómot.
Kérlek meg szánjatok bár csak sohajcsatok
S enyhítsétek kinomot
Azzal mert már nékem nintsen reménségem
Hogy elfelejczem búmot
- [37. 1.] 7. Ha Orfeust régen halgattátok híven
Hogy keserget lantjával
Sőt még ² Proserpina Poklok királynéja
Meggzánta 's bánatyával
Lágyította szívet Euridicéjét
Megnyerte nótájával
8. Méltán engemet is szánhattok meit én is
Kesergek jai szüntelen.
Mind éjeli és nappal bús óráim jaijal
Múlnak 's abban véletlen
Mint mély örvényébe Tenger mélységébe
Merültem reméntelen.
9. Kedveskedő Musák ékes szavu Nimphák *
.

[Az 1. vsz. 3—6 sorát, 3. 4. 7. 8. vszakokat kiadta Thaly, *Tan.*
191—192. 1.]

XXI.**

- a) Oh élet mért mégy el azoktul [43. 1.]
Az kik üressek ilyen kintul
'S nehezen válnak ez világtul
Nem emésztődven ily sok bútul.
- b) Mért gyötresz így kérlek engemet
'S várakozással bús szívemet
Mért nyuitják az párkák éltemet
Hogy felejtethném gyötrelmimet.
- [38. 1.] c) Óh világ mely szörnyű vagy nékem
Így gondolkodván nő inségem
Oh ha léssen végbuczu vétém
Tőled 's vígan elköltözésem.
- d) Oh szörnyű késedelmes halál,
Ki kezébe ³ megnyugvásom ál
Ohajtva várlak 's fájdalommal
Várlak mért ⁴ késel jöj el halál.

* Thaly a páratlan számú sorokat itt is kettévágja s a kezdőbetűt nagy betűvel írja. A Thaly másolója ide e szavakat írta: »Itt egy levél ki van szakítva.« Toldy maga is megjegyzi: »Hézag.«

** Eleje hiányzik.

¹ Érezétek — ² meg — ³ kezében — ⁴ mért.

- e) Ne késsel óh halál már kérlek
 Ha rút vagy is tőled nem félek
 Hílak téged mert búba élek
 Mert tudom te nálad nyugvást lelek.¹

[Az első négy vszakot kiadta Thaly, *Tan.* 192. 1.]

XXII.

Más az bolond szerelemben élőkéről mely nehezen válnak egymástul, meljet
 Társán maga kínja nevelésére tapasztalván szerzet volt.

1. Az szomorú szívet ki vigasztalhatya [44. 1.]
 Minden el enyészhet napiát nem láthatya,
 Róla gondolkodván szívessen ohaitya
 Elmúlt szeme elől könyvezve sohaitya.
2. Bánatnak feljőni ottan el buritáyák
 Sötét ködeivel bé homályosítáyák
 Még csak sugárit is látnia nem hagyák
 Ezerféle kínra gondolati vonnyák.
- [39. 1.] 3. Kéntelen halgatni noha szól szívébe
 Az kín és óránként fogyatya éltébe
 Magába temeti és bús elméjébe
 Fetreng mint félig holt az ő gyötrelmibe.
4. Az mit szíve szeret attul eltávozván
 Él nem élvén élte nélkül él meghalván
 Esztendőknék véli óráit számlálván
 Egy nap sokszor meghal él halva kinlódván.
5. Noha nintsen szíve annak kinyát érzi
 Másnak adván rabúl gondolattal nézi
 Fájdalmas sebeit 's kételkedve hiszi
 Fél remél egyczersmind hogy kedvessen veszi.
6. Okát bánatinak kinyai közt álgya
 Hogy álljen sokáig szívessen kíványa
 Éljen álljen frissen bú nélkül és hallja [45. 1.]
 Meg az ő szavait 's végtére megszánnya.
7. Elég² hálája lesz szomorúságinak
 Ha szánja a fájdalomát és hiteld ad annak
 Hogy egyedül övé nem hajt feiet másnak
 Oh mely nagy jutalom gyakor halálának.

[Kiadta Thaly, *Tan.* 193—4. lap.]

XXIII.

Más. Ének.

- [40. 1.] 1. Gondolatim árja bús Fejemre áradot
 Mindenféle búnak szívem tárgyul adatot
 Öröm és reménség kivől magán hagyatot
 Sok gyötrelmim közöt épen már el bágyadot.
2. Nem elég é nappal az sok bánat hogy gyötör
 De álmomba is ront sértvén mint egy éles tör
 Szüntelen ostromol s mindenfelől réam tör
 És úgy meg környékezet mint madarat a tör.
3. Egy óráig nyugtom oh vajha még lehetne
 Kevesset pihenvén szívem kedvén élhetne
 Az tövisses kertből sík mezőre mehetne
 Sok siralmi után örömet hogy érhetne.

¹ lélek — ² Még.

4. Ohajtom de nintsen már semmi reménségem
Mert sok gyötrelmimből csak az halál mentségem
Csak ő nyugasztal meg ő lehet segítségem
Másoknak keserű de nekem nyereségem.¹

XXIV.

Vers.

Sok ezer gondolatjai² óránként fáraszt,
Keserves könyveket szemeimből áraszt
Szívemet emészti erőtlenség 's bágyaszt
Időmnek job korán kiméletlen aggaszt. [46. 1.]

XXV.

Más. Szemfényvesztő versekre való Repplica.

1. Valamint Sismunda kedves Quisdardusát
Szerette igazán, sohol annak mássát
Nem lelte úgy én is szeretlek de lássad
Mert engem nem kívánsz hanem más látását.
2. Keserves halálnál esik nehezebben
Tőled távul létem szívemet szüntelen
Győtri de szívedet tudom bizony ebben
Nem bántya miattam hogy úgy szeres engem.
3. Az melynek szemeit úgy kívánod látni
Hiszem az jó Istent meg fogod utálni
Ha illjen hívedet miatta megunni
Nem szántad hát más is mit tud remélni.
4. Tudom e versed is nem én reám esik
Igy az bolondokat szép szóval hitetik
Hiszem szabadságot el nem rekeztetik³
Egymás szerelmébe szabad élnünk holtig.
5. Szerentse elmédet mint függőbe tartya [47. 1.]
Addig még az Isten életemet nyujtja
Akkor is kit szerez te néked ne⁴ agya
Es nem néked birik mért kapdosz hát raita.
6. Árvaságra ügyed ugy tudom nem jutot
Hogy özvegye lehes szívessen kívánod
[42. 1.] Igaz hitvesednek hogy halálát várod
Isten tугya kinek mennyi időt adot.
7. És hogy részesülni kívánsz szerelmembe,
Bizony másra czilyoz szoddal e versedbe
Mert te azt jól tudot hogy az én szívembe
Ben voltál és voltam hozzád nagy hűségbe.
8. Én várlak szívessen én édes Violám
Nem az kit ohaitasz noha nem érted rám
Hogy feljön czillagod nem bánom fénylék bár
De még könyves szemmel emlékezel rólam.
9. Az Isten szándékát kívánom meg álgya
Mindennek néked is mint szíved kíványa
Tudom életembe azt ő meg nem agya
Kész vagyok meghalni ha Isten akarja.

¹ reménségem — ² gondolat faj — ³ rekösztellék — ⁴ nem.

10. Vigasztald azután az kit szíved kíván
Édessem de tudom megemlékezel rám,
És sokszor megsíratasz 's könyvezel ohajtván
S mondot¹ oh Ur Isten hű társom hol van.
11. Ha másak személye néked nem kellene [48. 1.]
Úgy hiszem hogy szíved fottig híven élne
Mégmásulhatatlan hűségel szeretne
De nem lehet mert már mondottál ellene.

[Kiadta Thaly, *Tan.* 194—5. 1.]

XXVI.

[43. 1.]

Más. Apáczá Notára.

1. Mi lehet világba már annál nagyob kín
Mint az szívnek gyötrelme
Ki magával nem bír csak ohajt könyvezvén
Ujul sebe sérelme.
Usz sűrő könyvein mint Tenger habjain
Jaj nintsen segedelme.
2. Minden felől iri nyillja bánatinak
Oh mint jaigatya sebé
Nintsen reménséghe szomorúságinak
Érhesse immár végét
Mert reá todulnak szüntelen harczolnak
S nem várja könyepségét.
3. Szerencsétlenségnek boldogtalan czéllja
Az bús háborodot sziv
Az ki sok sebeit jaigatva számlállja
Mert nem állandó 's hív
Kinczével kinállja hogy veszélj talállja
Szüntelen ellen vív. [49. 1.]
4. Ha tettet is néha kinnjait tagagya
De el nem titkolhatya
Ajaka mosolyog de még is más tugya
Szívibe fül² bánatya
- [44. 1.] Magát halni hagyta mint virág ha ragya
Veri és elhulattya.
5. Oh én boldogtalan nékem is ez sorsom
Jai jai sebem fájdalmi
Bánatim sokságát jelentik ritmusim
Jai jai szívem kinnyai.
Világba nints másom így kinlódó társom
Jai jai szívem gyötrelmi
6. És hogy meg nem szánja senki panaszimot
Jaj fáí³ szomorú szívem.
Csak néked Ur Isten szörnyű fáidalmimot
Jelenti meg bús fejem
Mostan panaszimot rövid ritmusimot
Könyves szemmel végezem.*

[A 3. 4. 5. (első sora) 6. (3—6 sora) vszakait kiadta Thaly, *Tan.* 196. lap.]

* Thaly e vers minden ötödik sorát kettévágja s a második részt nagy betűvel kezdi.

¹ mondot — ² ful — ³ faj.

XXVII.

Más Ének. Egy Török Notára.*

1. Bánat tengerébe merült [50. 1.]
 Szomorúságba torkig dőlt¹
 Új sebek miat elrémült
 Szívem mert bánatya újult.
2. Kétségé fordult reménje
 Homályba burult napfénje
 Mint az tengernek fővenje
 Oly sok 's mélj búja örvénje.
- [45. 1.] 3. Bágyasztya a sok sohajtás
 Kibül árad könnyhullatás
 Meljet követvén jaigatás
 Sebemnek igen fájdalmas.
4. Mint sebes szelek zugási
 Tenger vize áradási
 Olljak mint vizek foljási
 Bánatimnak ujlási.
5. Szüntelen egymást követik
 Egy nem mulván más adatik
 Mint sebes nyállal lőtetik
 Bús szívemet sebesítik.
6. Jai nékem szeginy fejemnek [51. 1.]
 Nints segétoje igyemnek
 Sem szánoja inségemnek
 Igy kell mulni életemnek.
7. Sok zokogással oráim
 Folytak jai megunt napjaim
 Buval teljes esztendeim
 Mulnak 's ujlak sebeim.
8. Az idők mulásával is
 Könyebségem akár hol is
 Nints 's ront veszt sok bum jai mégis
 El fogott reménségem is.
- [46. 1.] 9. Békességes türés kell hát
 Meljel vigasztallya magát
 Bús szívem szomorúságát,
 Bízza Istenre fájdalját.
10. Véget vetek verseimnek
 Mert nints benne bús szívemnek
 Vigasztalása lelkeimnek
 Sőt áradása könyvemnek.
- [A 4. 6. 9. 10. versszakokat kiadta Thaly, *Tan.* 196. 1.]

XXVIII.

Más. Kemény János Erdélyi Fejedelem Notájára.

1. Mulnak esztendeim [52. 1.]
 Keserves napjaim
 Esztendőknek tetsző búval tölt óráim
 És ujlak gyógyulhatatlan sebeim.
2. Fájdalmi szívemnek
 Halálos sebemnek
 Szüntelenül növén szomorú életemnek
 Kinnját szaporítják bús árva fejemnek.

* Balassié. Lásd a Szilády-kiadás 64. lapján.

¹ dőle.

3. Sok gondolatokkal
Keserves jai szókkal
Töltöm én időmet mulatván azokkal
Epesztvén szívemet sok sohajtásokkal.
- [47. 1.] 4. Éltemet fogyatom
És végét ohaitom
Mindennap meghalván még sem jön halálom
Boldogtalan sorsal élek holtig látom.
5. Kin sok gondolatim
Emésztő kínjaim
Felleg szaporító gyakor sóhajtásim
Nékem éjiel nappal mulató társaim.
6. Még séntsen szánója
Nem hogy orvoslója
Volna sebeimnek hű ápolgatója [53. 1.]
'S halálos nyavaljámnak meggyogyítója.
7. De ezt szerentsémnek
Az ki oka ennek
Tulajdoníthatom mivel gyötrelmimnek
Őrül és elvonnja irát sebeimnek.
8. Álhatatlan maga
'S¹ álhatatos dolga
Kinzásomba fáradhatatlan mivolta
'S csak ebben állandó nekem ártalmomra.
9. Az szeléd elméket
Ő szelédsegeket
Magne kövé teszi 's aczélja szíveket
Kegjetlenségre hátya természeteket.
- [48. 1.] 10. Mi hasznom hát nékem
hogj gyötrődik éltém
Panaszolnom tovább mert szomorú szívem
Nem remélhet gyógyulást halálos sebem.
11. Azért csak sohajtok
Magamba 's halgatok
Nem panaszlom noha sok kinokat látok
Mint az gyertya világ óránkint csak fogjok.²
12. Talám holtom után [54. 1.]
Egjet sohait 's meg szán
Én soñ gyötrelmimet azzal meg hálálván
El senjvet szívemnek ezt jutalmul adván.
13. Valaha ki³ tujja
Mert kinomot látya
Késő szánakodással jutalmaztatya
Mondván immár elmúlt szegénjnek bánatja.
- [Kiadta Thaly, az *Adalékokban*, II. k. 194. 1.]

XXIX.

[49. 1.] **Más. Nótája:** »Az musák szálási.«

1. Az ki vízbehaló lelkét ki ajánló
hához kap 's míg életet
Remél tusakodván haboktúl hántatván
Azoktul vár **mentséget**
Végső pihenésig⁴ élete végéig
Vár még is segítséget.

¹ És — ² fogyok — ³ Valaki — ⁴ pihenésig.

2. Sőt az Tengeren is rut szilveszekben is
 Sokat reménség táplál
 Gályájok ha bomlik kö sziklákon romlik
 Veszti sok hab ostrommal
 Reménségek nem hül gálya darabra ül
 Sok, és kívánt partra száll.
3. De én reméntelen 's igen szerencsétlen [55. 1.]
 Holtig ily buba élek
 Ki lesz szabadítóm 's bumba vígasztalóm
 És jai honnan reménlek
 Hogy ki kezét nyujcsa szívem vídámicza
 Ki árnyéktúl is félek.
4. Világnak szépsége kincze 's ékessége
 Lehet-e vígasztalom
 Úri Méltóságba nyugodalmát ábba
 Szívemnek nem találok
 [50. 1.] Mert minden vígasság tréfaszó multság
 Én előttem csak álom.
5. Kihez folyamogyam fejem kire hagyam
 Nints ki lenne oltalmom.
 Melyik attyafiság vagy igaz barátság
 Lehetne még gyámolom
 Semmi atyámfia ki pártomot fogja
 Néntszen senki orvoslóm.
6. Az is ki régenten vídámítot engem
 Nem lehet vígasztalóm
 Mert elrekesztetet tőlem megvetetet
 Ot nem lehet oltalom
 Megholt reménségghem nőtön nő Inségem [56. 1.]
 Ront szívbeli fáydalom.
7. Sohol vígasztalást sohol megnyugovást
 Nem lell elbágyad ¹ szívem
 Holtomig így élek búrul bura kellek ²
 Hul oránkint sok könyvem.
 Könyeb volna egyszer nem egy nap ezerszer
 Mulnék szomorú éltém.
8. Mindenfelé kapok mint kít hánnak habok
 'S búval terhelt elmémet,³
 Sok felé fordítom hol lenne orvosom
 Ki szomorú éltemet
 [51. -1.] Szánva segítené buba enyhétené
 Sok kint látó szívemet.
9. Valami ég alat vagjon még sem adhat
 Nékem már csendességet
 Akárhova mennjek akármit szemléllek
 Szerez keserúséget
 Mint szüntelen lángal Ethna úgy szívem ál
 Buba 's szenved inséget.
10. Egy álhatatlan szív ki hozám nem lesz hív [57. 1.]
 Oka sok gyötrelmimnek
 Kik addig nem szűnnek még nem megemésztnék
 Nints száma sebeimnek
 Mert szívem olyanak rabja ki prédának
 Atta bú vizszélyének.⁴

¹ el bágyalt — ² keljek — ³ elmémet — ⁴ Thaly igazításával veszélyé-
 nek; Toldynál: vizszeljenek.

11. Keményeb mágnésnál vadab a Tigrisnál
 Látván könyhullásimot
 Oránkint neveli és csak meg neveti
 Iszonjú fájdalmitot
 Mintha nem illetné sőt nemis értené
 Keserves Panaszimot.
12. Hogy lehetne immár szívembe esvén kár
 Még is jót reménlenem
 Ez elsenjvet szível szomorú elmével
 Valaha vígan élnem.
- [52. l.] Nints semmi haszna már ám meddig¹ élyyek bár
 Holtig így kel gyötrődñöm.
13. Azért immár nékem megunt bús életem
 Szörnyű halál gyanánt van.
 Más nem orvosolhat más nem vigasztalhat
 Czak az halál de hol van. [58. l.]
 Hol kisik hogy nem jó örömöm mert tsak ő
 Vigasztal meg nyugotván.*

[A 3. 4. 7. (1—2 s. 5—6 sor,) 10. (1—2 s.) 11. 12. (1—4 s.,) 13. (1—2 sora) versszakait kiadta Thaly, *Tan.* 198. l.]
 [Thaly-m.: Vers.]**

HARSÁNYI ISTVÁN ÉS GULYÁS JÓZSEF.

PROTESTÁNS ISKOLAI DRÁMA A XVII. SZÁZADBÓL.

A protestáns iskolai drámát 1550-től, az első vitatkozó dráma megjelenésétől, nyomon kísérhetjük a XIX. század elejéig, de majd két évszázadig, a XVI. század végétől 1770-ig, pusztán hireink vannak róla; iskolai drámaszöveg nem maradt reánk. Annál nagyobb a jelentősége a nagyenyedi diákoktól 1698-ban eljátszott iskolai drámának, a mely egy ív híján a maga egészében ránk maradt.

A nagyenyedi ref. kollégium iskolai színjátékairól ennél korábbi időből is vannak adataink. Az első adat 1676 márczius 24., a mikor Tóthfalusitól valami *kis actust* játszottak,² a másik pedig a legelőszőr Ferenczi Zoltántól közölt³ Cserey-féle följegyzés, a mely szerint 1693. május 2-án *Árpád és hat kapitánya cz.* darabot adták elő. Az itt közölt 1698. évi *Cyrus-kitétele* följogosít bennünket annak megállapítására, hogy 1. a nagyenyedi kollégiumban a színjátéknak 1698-ban már hagyományos múltja volt, 2. hogy mind a három darabot magyarul játszották, és 3. téves volt eddigi kutatóinknak az az állítása, hogy a protestáns iskolákban a XVII. század folyamán az iskolai színjátékok nyelve latinná vált.

A *Cyrus kitétele*t tartalmazó színdarab jelenleg a XVII. századból ismert kis alakú, 8-ad részre összehajtogatott három ívnyi kézirat, még pedig szerzőnek saját kezéirásában. Teljes címe ezt pontosan meg is

* A páratlan sorokat Thaly kettévágja s nagy betűvel kezdi a második részt.

** A másoló szerint: »Az egész, összesen 18 sor, ki van huzva.«

¹ a meddig.

² Bernáth L. A protestáns iskoladrámákról, 1902. 72. és 45. l.

³ *Erdélyi Múzeum* 1892. 179. és Kolozsvári színház tört. 19.